

Skarga kasacyjna: prawomocność materialna i jej negatywny aspekt**Maria Staniszevska-Wyrwa, [adwokat Kraków](#), Rödl & Partner**

Prawomocność materialna i jej negatywny aspekt w postaci powagi rzeczy osądzonej (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c.) stanowi bezwzględny i obiektywny przeszkodę procesową do orzekania merytorycznego w prawomocnie zamkniętej sprawie. Ewentualne wykrycie dowodów lub faktów, które mogłyby mieć wpływ na wynik prawomocnie rozstrzygniętej sprawy, może jedynie uzasadniać skorzystanie z nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jeżeli strona wykaże, że nie mogła z nich skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.).

Tak stwierdził Sąd Najwyższy postanowieniem z 10 maja 2018 roku, I CSK 795/17.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powódka powołała się na jej oczywistą zasadność z uwagi na błędne ustalenie okoliczności uzasadniających odrzucenie pozwu. Wskazała, że porównanie sprawy, w której złożono skargę, ze sprawą toczącą się między stronami pozwala na wyraźne stwierdzenie, że nie zachodzi między nimi tożsamość podstawy roszczenia. W pierwszej ze spraw podstawą sporu była sprzeczność umowy sprzedaży z zasadami współżycia społecznego, w drugiej podstawą pozwu jest wada oświadczenia woli polegająca na braku świadomości lub swobody u pozwanego w zakresie podjęcia decyzji i wyrażenia woli co do zawartej umowy sprzedaży lokalu.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy, analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwalała uznać, by była ona uzasadniona.

Prawomocność materialna wyroku (art. 365 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c.) pociąga za sobą prekluzję materiału procesowego, wyłączając dopuszczalność ponownego orzekania na podstawie faktów (twierdzeń faktycznych) mieszczących się w granicach podstawy prawomocnie osądzonego żądania.

SA wydając zaskarżony skargą kasacyjną wyrok, zwrócił uwagę, że w toczącej się między tymi samymi stronami sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem SO, oddalającym powództwo, powódka żądała ustalenia nieważności umowy sprzedaży lokalu, powołując się m.in. na działanie pozwanego w stanie wyłączającym świadome podjęcie decyzji i wyrażenie woli, spowodowane chorobą alkoholową. Stwierdzenie to znajdowało odzwierciedlenie w materiale sprawy, toczącej się przed SO, a także w uzasadnieniu, w którym wskazano, że kwestią o kluczowym znaczeniu był stan świadomości pozwanego przy dokonywaniu czynności prawnej zawarcia umowy sprzedaży lokalu.

Prawomocność materialna i jej negatywny aspekt w postaci powagi rzeczy osądzonej (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c.) stanowi bezwzględny i obiektywny przeszkodę procesową do orzekania merytorycznego w prawomocnie zamkniętej sprawie. Ewentualne wykrycie dowodów lub faktów, które mogłyby mieć wpływ na wynik prawomocnie rozstrzygniętej sprawy, może uzasadniać skorzystanie z nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jeżeli strona wykaże, że nie mogła z nich skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.).

MARIA STANISZEWSKA-WYRWA ADWOKAT W KRAKOWSKIM BIURZE RÖDL & PARTNER

Prawomocność materialna orzeczenia, wynikająca z art. 365 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c., oznacza, że prawomocne orzeczenie wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz też inne sądy, organy państwowe. Związanie orzeczeniem oznacza nakaz przyjmowania, że w objętej orzeczeniem sytuacji stan prawny przedstawiał się tak, jak to wynika z sentencji wyroku (wyrok SN z 23 czerwca 2009 roku, sygn. akt II PK 302/08, wyrok SN z 15 listopada 2007 roku, sygn. akt II CSK 347/07). Przedmiotem prawomocności materialnej jest sentencja, a nie ustalenia faktyczne, czy poglądy prawne, wyrażone w uzasadnieniu. Niedopuszczalne jest ponowne orzekanie w sprawie na podstawie faktów, mieszczących się w granicach podstawy prawomocnie osądzonego żądania.

Nie mogą współistnieć w obrocie dwa sprzeczne rozstrzygnięcia tej samej sprawy.

Jak działać w przypadku, gdy uprzednio wydane rozstrzygnięcie w sprawie nie jest zdaniem strony prawidłowe lub już po wydaniu orzeczenia ujawnią się fakty lub dowody mające znaczenie dla prawomocnie rozstrzygniętej sprawy? Stronie, pokrzywdzonej nieprawidłowym orzeczeniem, przysługują kilka środków prawnych.

Najszerze zastosowanie ma skarga o wznowienie postępowania, mimo kazuistycznego wyliczenia w ustawie przesłanek jej zastosowania. Zgodnie z wyrokiem TK z 22 września 2015 roku, akt SK 21/14, wznowienie postępowania może nastąpić również z uwagi na nieważność postępowania cywilnego, spowodowaną naruszeniem art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, który stanowi o prawie do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd. Termin na wniesienie skargi to tylko 3 miesiące od dnia, w którym strona (jej organ lub przedstawiciel ustawowy) dowiedziała się o podstawie wznowienia. Ustawodawca wyłączył niemal całkowicie możliwość wznowienia postępowania po upływie 10 lat od jego prawomocnego zakończenia (z wyjątkiem, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana). Terminy te wiążą nie tylko stronę, ale i prokuratora, który na podstawie art. 7 k.p.c. może żądać wszczęcia postępowania w każdej sprawie, jak również wziąć udział w toczącym się już postępowaniu (jeżeli wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego). Termin 10-letni nie podlega przywróceniu, a skutki jego upływu występują bez względu na to, czy strona ponosi winę w jego uchybieniu (postanowienie SN z 13 lutego 2015 roku, sygn. akt II CZ 98/14).

W przypadku braku możliwości zmiany lub uchylecia prawomocnego wyroku w drodze dostępnych stronie środków prawnych, strona w terminie dwóch lat od dnia uprawomocnienia się wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, może żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku, jeżeli przez jego wydanie została jej wyrządzona szkoda. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, nie może zostać wniesiona, jeśli od tego orzeczenia wniesiono już skargę kasacyjną, jak również od orzeczeń Sądu Najwyższego.

Od kwietnia 2018 roku, możliwe jest wniesienie przez tzw. „podmioty specjalne”, określone w art. 89 § 2 ustawy o SN, skargi nadzwyczajnej. Przysługuje ona, jeżeli jest konieczna dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, o ile skarżone orzeczenie spełnia dalsze przesłanki określone w ustawie, a jednocześnie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Strona może więc zwrócić się do określonych podmiotów z wnioskiem o wniesienie skargi nadzwyczajnej. Może zostać wniesiona w terminie 5 lat od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna - w terminie roku od dnia ich rozpoznania.

Niezależnie od tego na podstawie art. 96 ustawy o SN możliwe jest unieważnienie prawomocnego orzeczenia przez SN na wniosek prokuratora generalnego. Może to nastąpić, jeśli orzeczenie jest w sprawie, która w chwili orzekania ze względu na osobę nie podlegała orzecznictwu sądów lub w której w chwili orzekania droga sądowa była niedopuszczalna, a orzeczenie to nie może być wzruszone inaczej.

Poza wskazanymi środkami prawnymi lub jeśli skorzystanie z nich nie jest dopuszczalne, warto próbować osiągnąć stan zgodności z prawem poprzez inne dostępne stronie sposoby. Takim sposobem jest np. powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej ze stanem prawnym. Wyrok w takiej sprawie korzysta z rozszerzonej prawomocności, ponieważ realizuje funkcję ustrojową ksiąg wieczystych przez zapewnienie bezpieczeństwa obrotu. Wiąże on nie tylko strony, które brały udział w sprawie i sądy oraz organy wymienione w art. 365 k.p.c., lecz także inne podmioty.

Źródło: <https://www.rp.pl/Firma/308109995-Skarga-kasacyjna-prawomocnosc-materialna-i-jej-negatywny-aspekt.html>